

בגמ' (ביצה ד, ב), ראה שם הטעם בזה], אבל בזמן שהיו מקדשים על פי הראיה, אזי במקום שאין השלוחים מגיעים, יום טוב שני היה ספק דאורייתא כמו יום טוב ראשון, והיה אסור לקבור בו על ידי ישראל (צל"ח ש, ו, א).

והיתר זה לקבורו על ידי ישראל ביום טוב שני, נחלקו בו מר זוטרא ורב אשי (ביצה ו, א) אם ההיתר הוא אפילו מת בו ביום שאין חשש שיסריח, כי חכמים החשיבו את יום טוב שני כחול לגבי מת [וראה לעיל בסמוך לענין קבורתו על ידי עממין ביום טוב ראשון].

וכשפאשר לקבורו ביום טוב שני על ידי עממין, יש אוסרים לקבורו על ידי ישראל (רמב"ן בשם השאלתות, ורא"ש ביצה א, ה, בשם הבה"א), ויש מתיירים, כיון שעשאוהו כחול לגבי מת (רמב"ן ומגיד משנה יו"ט א, כב).

עוד אמרו בגמ' בביצה (שם וברש"י שם, הובא בתוס' כאן), שכשהיו ישראל תחת שלטון ה'חבר' [אומה רשעה שהיתה בימי הפרסיים], אסרו חכמים לקבור מת ביום טוב שני על ידי ישראל, לפי שאם יראו שישאל עושים מלאכה ביום טוב בשביל מת, יכפו אותם לעשות מלאכה גם עבורם. ונחלקו הראשונים אם איסור זה שייך גם בזמננו (ראה תוס' ש, ו, א, ר"ת בתוס' כאן ושם, ומאירי שם בדעתו).

לפי שאינן בני תורה, ובזמננו, יש שכתב שגם אנו איננו נחשבים בני תורה, שאין אנו טובים מבני בשכר (ר"ת בתוס' כאן וביצה ו, א), ויש שהתיר, לפי שאנו נחשבים בני תורה (ר"י בתוס' שם).

■ להלכה, מת המוטל לקברו, אם הוא ביום טוב שני יתעסקו בו ישראל אפילו במלאכות דאורייתא [גם בזמננו], ואפילו ביום טוב שני של ראש השנה, ואפילו אם לא השתהה [כדעת רב אשי, שעשאוהו כחול] (ש"ע או"ח תקנו, ד). וכשפאשר על ידי עממין, יש מתיירים [כדעת הרמב"ן והמגיד משנה] (ש"ע שם), ויש אוסרים [כדעת השאלתות והבה"א, וכדי לחוש לשיטת ר"ת] (ראה ביאר הגר"א שם) [רמ"א שם, וראה שם ובמשנ"ב פרטים נוספים בדין זה]. אך גם לדעת האוסרים, אם צריך להמתין הרבה שעות עד שיבואו גויים, ומתוך כך יתבזה המת מחמת ניפוח וכדומה, אין צריך להמתין, אלא יתעסקו בו ישראל (משנ"ב ש, כה).

ציצית לגבי טלית חשיבי וְלֹא כְּטָלִי הַיָּי לֹא חֲשִׁיבֵי וּבְטָלֵי ■ וכך נפסק להלכה (ש"ע או"ח שא, לח-לט).

מְעִרִים אֲדָם עַל הַמְשַׁמְרֵת בְּיוֹם טוֹב וְכוּ', הואיל ואיסור תלית המשמרת אינו משום עשיית אהל, אלא משום עובדין דחול [כמבואר בגמ' לעיל (קלח, א)], וכשתולה אותה לצורך רימונים, אין בכך עובדין דחול (רש"י), כיון שגדר עובדין דחול בזה, הוא שלא יבוא לטנן בה בקביעות כדרך שעושה בחול, וכשתולה אותה לצורך רימונים, אין חשש שיבוא לכך (רמב"ן ורשב"א שם, בדעת רש"י). ויש שכתבו, שגדר עובדין דחול בתליתיה הוא משום שדומה לעשיית אהל עראי, וטעם ההיתר כשתולה אותה לרימונים, הוא משום שאז אינו מותח אותה היטב ואינה נחשבת אהל (רמב"ן שם). ויש שדחה טעם זה, שאם כן אף אם לא תלאה כדי לתלות בה רימונים וגם לא תלה בה לבסוף, היא מותרת כל שלא מתח. ולפיכך ביאר, שטעם ההיתר כשתולה לרימונים, הוא משום שאינו צריך אז את החלל שתחתיה, ולפיכך אינה נחשבת אהל, מה שאין כן כשתולה אותה לשמרים, שמניח כלי תחתיה לקבל את היין (רשב"א בשם רבינו יונה).

יִתְעַסְקוּ בַיּוֹם עַמְמִין, שאיסור אמירה לכרי הוא מדרבנן, והותר מפני כבוד הבריות [וראה להלן אם כבוד המת בזה הוא דוקא כשיש חשש יסריח], וכמבואר בגמ' (ברכות יט, ב) שאיסור מדברי סופרים נדחה מפני כבוד הבריות (רא"ש ביצה א, ה, מאירי שם ו, א). ■ וכן הוא להלכה (ש"ע או"ח תקנו, א).

אך בשבת אסור לקבור על ידי נכרי, לפי שהוא גנאי ובושה למת שיחללו שבת לצורך קבורתו, אף באיסור שבות (תוס' ב"ק פא, א), מה שאין כן ביום טוב שהותרה מלאכה לצורך החי באוכל נפש, אין זה גנאי למת כשנעשית מלאכה לצורכו, שאף שמלאכות כגון אלו לא הותרו ביום טוב, מכל מקום כיון שהותרו מלאכות אחרות כבישול והבערה, אין לו בזיון גם במלאכות שעושים עבורו, כיון שלא ניכר החילול כל כך (ערוך השלחן ש, ד, משך חכמה דברים ה, טו, וראה שם חילוק נוסף). ■ וכן הוא להלכה (ש"ע שם, ד).

ורק לנכרים היתרו להתעסק בקבורת המת ביום טוב, אבל ישראל לא יתעסקו בו במלאכות מדאורייתא, אפילו אם יסריח ואפילו אם אי אפשר על ידי נכרים (רא"ש ביצה א, ה, בשם בה"א), לפי שמצות קבורה אינה דוחה עשה ולא תעשה של יום טוב (ש"ע הרב או"ח תקנו, א). אבל לטלטלו ולהניחו בקבר, מותר על ידי ישראל, שאין בזה אלא איסור מוקצה מדרבנן, והיתרו משום כבוד המת (רא"ש שם), שזלזול הוא למת שיגעו בו הגויים (מאירי שם ו, א). וכן להוציאו לרשות הרבים להוליכו לקבר מותר על ידי ישראל, ש'מתוך שהותרה הוצאה לצורך, הותרה שלא לצורך' (רא"ש שם). מאידך, יש הסוברים שאף לטלטלו ולהוציאו לקבורו אסור על ידי ישראל, שהואיל ולבסוף יתעסקו בו עממין בחפירת הקבר ובכיסויו בעפר, אין בזה תוספת בזיון למת במה שיתעסקו גם בשאר צרכי הקבורה (רמב"ן ורשב"א).

■ להלכה, האיסור להתעסק בקבורת המת ביום טוב ראשון על ידי ישראל הוא רק במלאכות דאורייתא, אבל טלטול המת והוצאתו לקבורה מותרים על ידי ישראל [כדעת הרא"ש] (ש"ע או"ח תקנו, א). ויש אוסרים גם בטלטול והוצאה [כדעת הרמב"ן והרשב"א], והרוצה להקל אין למחות בידו (משנ"ב שם, יב).

מֵת בְּיוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן יִתְעַסְקוּ בּוֹ עַמְמִין, ודוקא במת שהשתהה והסריח, כגון שחלל יום טוב לאחר השבת ומת כבר בשבת (רש"י), או שחלל יום טוב בערב שבת, ואם לא יקבורוהו היום, יחלפו יומיים עד הקבורה ויסריח (רשב"א וריטב"א בשם רש"י, ע"פ ספיקו של רב אסי לעיל) [וכך מוכח משאלת בני מעון שהיתה רק על יום טוב הסמוך לשבת, שרק באופן זה היתיר להם רבי יוחנן (רמב"ן ורשב"א)], או אפילו אם אינו יום טוב הסמוך לשבת אלא שיסריח מחמת החום וכדומה (אור דודו הל' יו"ט שלא, בשם הראב"ה).

ויש שכתבו, שאפילו במת שלא השתהה ואין חשש שיסריח, מותר לקבורו ביום טוב על ידי נכרים (רמב"ן ורשב"א וריטב"א, בשם הגאונים), שכבוד המת הוא שלא להלינו אלא לקבורו מיד. ועוד, שיש בהשהייתו עד לאחר יום טוב תוספת צער לקרובים (רא"ש ביצה א, ה). ■ וכן נפסק להלכה (ש"ע או"ח תקנו, א וביאה"ל שם).

בְּיוֹם טוֹב שְׁנֵי יִתְעַסְקוּ בּוֹ יִשְׂרָאֵל, שכיון שאינו אלא מדרבנן, הקילו בו חכמים לעשות מלאכה לצורך קבורת המת, שכבוד הבריות דוחה איסור דרבנן (תמים דעים [לראב"ד] ק). ודוקא מזמנו של רבא ואילך, שכבר לא מקדשים את החודש על פי הראיה אלא על פי חשבון, ואין ספק באיזה יום חל יום טוב, אלא ששומרים יום טוב שני מדרבנן משום 'הזהרו במנהג אבותיכם בידים' [כמבואר

הסינון אסור מדאורייתא משום בורר, אסור לסנונו אף על ידי שינוי (רשב"א ור"ן על הרי"ף, ב"י אור"ח שיט, בדעת רש"י). ויש שכתב, שמדובר ביין צלול שרוב בני אדם שותים אותו ללא סינון, אלא שעל ידי הסינון נעשה צלול ביותר מהקמחים שבו, ובאופן זה מותר לסנונו גם על ידי משמרת, וחיידה המשנה שמוותר לסנונו גם על ידי סודרין אף שאינם עשויים מתחילתם לכך, ואין חוששים שמא יבוא לסוחטם, כיון שיחדם לכך (ח"י המיוחסים לר"ן בדעת רש"י), וראה עוד להלן בגמ'.

גְּמָרָא וְעוֹשִׂין אֲנוּמְלִין בְּשֶׁבֶת, אף שיש קצת אומנות בעשייתו וגם דרך לקיימו לזמן מרובה, אין אוסרים משום טירחא משבת לחול (תפארת ישראל י"ז ג).

רְבִי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּשֶׁבֶת כְּכֹס וְכוּ', ולא יותר, משום טירחא (תפארת ישראל י"ז ד). ותנא קמא חולק ומתיר לעשות כמה שירצה (רמב"ם בפיהמ"ש). ויש שכתב, שאין כאן מחלוקת, אלא רבי יהודה בא לפרש את דברי תנא קמא (ח"י המיוחסים לר"ן).

רְבִי צְדוֹק אוֹמֵר הַכֹּל לְפִי הַאוֹרְחִין, שאם יש לו אורחים רבים במועד, יכול לעשות כפי האורחים, ושלא כדעת רבי יהודה שהגביל זאת (רמב"ם בפיהמ"ש בפ"י ראשון). ועוד יש לפרש, שנחלק על רבי יהודה גם בשבת (שם בפ"י שני), דהיינו שנחלק בין להקל ובין להחמיר, להקל – שמוותר בחבית אפילו בשבת אם יש לו הרבה אורחים, ולהחמיר – שבמועד אסור בחבית אם אין לו הרבה אורחים (שפת אמת).

■ **להלכה,** מותר לעשות אנומלין [כמה שירצה, כתנא קמא לפי הרמב"ם] (שו"ע אור"ח שכא, ז). ודוקא לערבו ולשתותו כפי שהוא, אבל לטורפו יפה ולסנונו אסור, שיש בכך טירחא גדולה, וגם זו אומנות גדולה ותקון גדול (משנ"ב שם, ט).

גְּמָרָא נוֹתֵן אָדָם יַיִן צָלוּל וּמֵים צָלוּלִין לְתוֹךְ הַמְּשֻׁמֶרֶת בְּשֶׁבֶת, ואף אם יש ביין מעט קמחים ובמים מעט קיסמים דקים, כל שרוב בני אדם אינם מקפידים לסנונו, נקראים צלולים, ומותר ליטנם אפילו לתוך המשמרת כדי שיהיו צלולים יותר (ר"ן על הרי"ף וסמ"ג לאוין סה, ע"פ משנ"ב שיט, לה וביאה"ל שם). ויש שכתב, שדוקא אם הכל אין מקפידים לסנונו, אז נקראים צלולים להתיר לסנונו במשמרת, אבל אם יש מיעוט אנשים המקפידים על כך, אינם נקראים צלולים, ומותר לסנונו רק בסודרין [ראה להלן באיזה סודר התירו במים] ובכפיפה מצרית (ב"ח שם, ו). ויש שביאר, שאין כוונת זעירי למשמרת ממש, כי לתוכה אסור לתת אפילו מים ויין צלולים, כיון שאפשר לבוא בה לידי חיוב חטאת בעכורים, אלא 'משמרת' שאמר זעירי, כוונתו לשמר על ידי נתינה בסודרין ובכפיפה מצרית, ובא לפרש בזה את המשנה שהתירה לסנון בהם, שזה דוקא בצלולים, אבל אם אינם צלולים, אפילו בסודרין ובכפיפה מצרית אסור, גזירה משום משמרת (ב"י שם, בדעת הרמב"ם שבת ה, ז).

אֲבָל עֵבוּרִין לֹא, פירוש, שעכורים קצת אך לא לגמרי, ורוב האנשים מקפידים לסנונו [ויש שסובר שאפילו אם מיעוט מקפידים, ראה לעיל], ולפיכך אסור על ידי משמרת, ומותר על ידי סודרין וכפיפה מצרית. אבל אם עכורים לגמרי ואינם ראוים כלל לשתייה בלא סינון, אסור אפילו על ידי סודרין וכפיפה מצרית (ר"ן על הרי"ף ובמחידושים). ויש שסובר [לשיטתו שההיתר בצלולים הוא רק בסודרין וכפיפה], שבעכורים קצת אסור אף על ידי סודרים וכפיפה (ב"י שם בדעת הרמב"ם, וכמבואר לעיל).

וְהוּא דִּתְלָה בָּהּ רְמוֹנִים ■ וכך הוא להלכה (שו"ע אור"ח תקי, ד, ומשנ"ב שם, ט).

דְּשֻׁקְלָא בְּרָא דְתוּמָא וּמִנָּה בְּבִרְיָא דְדָנָא, שאסור מצד שנראה כמתקן (רש"י), וגם בלא הערמה אסור רק מדרבנן כמבואר בגמ' להלן. וטעם הדבר שאין בזה בנין וסתמת פתח מדאורייתא, משום שאינו מהדק את השום בחזק, ועוד, שכיון שדבר מאכל הוא, אינו מבטלו שם לעולם, ועוד, שאין דרך לסתום נקב בשום (ריטב"א).

וְאִילוּ וְנָאִים בְּמִפְרָא וְעֵבֵר לְהָךְ יִסָּא, והפלגה בספינה בשבת אסורה אף אם אינו יוצא מחוץ לתחום, משום שהוא כשט במים, שאסור בשבת [גזירה שמא יעשה חבית של שייטין (ביצה לו, ב) (תוס' לעיל י"ט, א)]. ועוד, שמא ינהיג בעצמו את הספינה ארבע אמות, ואסור משום שהמים נחשבים כרמלית (תוס' עירובין מג, א).

הַעֲרָמָה בְּדִרְבָּנָן הִיא וְצוֹרְבָא מִרְבָּנָן לֹא אֲתִי לְמִיעֵבֵד לְכַתְחִילָהּ, אבל לסתם אדם לא הותרה הערמה בדרבנן, בין לענין שינה במעבורת ובין לענין נתינת שום בנקב החבית (ב"י אור"ח שיד, יא, בדעת רש"י, משמעות הרא"ש). ויש סוברים, שרק לענין מעבורת, שנכנס לתוכה בפרהסיא, הותרה הערמה לתלמיד חכם בלבד, אבל לענין נתינת שום בנקב החבית שבביתו, הותרה הערמה לכל אדם (רמב"ם שבת כג, ג, ע"פ אור דודו ב, עה, ג, ומגיד משנה שם, ט"ז שם, י, בדעת רש"י). ולדעת כולם אין ללמוד דין שוה לכל ההערמות, שיש הערמה שהותרה לכל אדם, ויש שהותרה רק לתלמיד חכם, ויש שנאסרה גם לתלמיד חכם (רא"ש).

■ **להלכה,** הערמה לענין מעבורת, אסורה אפילו לתלמיד חכם, שבזמננו אין דין תלמיד חכם לענין זה (שעה"צ שלט, לב, מהמג"א שם, יג בשם המגיד משנה שם). והערמה בנתינת שום בנקב החבית, מותרת לתלמיד חכם (שו"ע אור"ח שיד, יא), שאף שבזמננו אין לנו דין תלמיד חכם, מכל מקום יש לצרף את דעת הרמב"ם שהערמה זו מותרת לכל אדם (מג"א שם, טז), ויש אוסרים גם בזה (מלבושי יו"ט שם, ז, הובאה המחלוקת במשנ"ב שם, ט).

מְשֻׁנָּה נוֹתֵנִין מֵים עַל גְּבֵי הַשְּׂמֵרִים בְּשִׁבְלֵי שִׁיְצוּלוּ, שייעשו השמרים צלולים ויזוב מהם היין הבלוע בהם יחד עם המים (ע"פ רש"י ורע"ב ותפארת ישראל י"ז ח). והטעם שאין בנתינת המים משום בורר, לפי שהמים שהוא נותן צלולים הם ואין בהם דבר שצריך לברור מהם (לבוש אור"ח שיט, ט). ואף שלאחר נתינת המים הם מתערבים בשמרים, אין זו ברירה במה שלבסוף מסתננים, כיון שהולכים אחר שעת הנתינה ואז הם צלולים (הזו"א אור"ח ג, ושולחן שלמה שם, כב). ומה שאין איסור ברירה ביין שנברר מהשמרים (קושיית הפמ"ג שם, משב"ז ז, ט), משום שהיין אינו יוצא בעין אלא מעורב במים (מגן אבות [למחר"ם בנטט], ב, ז). ויש שכתב, שלא יוצאת ממשות יין עם המים, אלא המים קולטים טעם מהיין הבלוע בשמרים, ולפיכך אין בזה איסור בורר (פסקי הרי"ד, ושולחן שלמה שם בביאור דבריו). ■ **להלכה,** מותר לתת מים על השמרים כדי שיהיו צלולים ויזובו מהם המים עם היין (שו"ע שם, ט, ומשנ"ב שם, לג).

וּמִסְנִינֵין אֵת הַיַּיִן בְּסוּדְרִין וּבְכַפִּיפָה מְצֻרִית, ודוקא כשהיין ראוי לשתייה בלא סינון, אלא שרוב בני אדם אינם שותים אותו ללא סינון מחמת עכירותו, שבאופן זה הסינון אסור רק מדרבנן, ולפיכך התירו על ידי שינוי מועט שמסנונו בסודרין או בכפיפה מצרית ולא במשמרת, אבל אם היין אינו ראוי לשתייה בלא סינון, שאז

גם במשמרת (משנ"ב שם, מט). אבל לדעת הסוברים [רש"י וסיעתו] שהטעם שלא להגביה טפח הוא משום חשש אהל, גם כשמסנן יין ומים צלולים צריך להיזהר בכך (שם), ויש לחוש לשיטה זו, לפי שהרבה ראשונים סוברים כך (ביאה"ל שם). ונפקא מינה נוספת בין הטעמים, כשהגביה טפח מערב שבת, שאם הטעם משום שינוי, אסור לשמר בה בשבת, אך אם הטעם משום עשיית אהל, מותר (ביאה"ל שם, וראה שם הדין לגבי סודרין).

אֶפְלוּיָהּ פּוּפָא אָסוּר, משום אהל (רש"י, רמב"ם שבת כב, לג). ודוקא כשאינה מלאה ביין עד למעלה, ויש שם חלל טפח שהוא שיעור אהל (רשב"א ור"ן על ה"ר"ף). ואף שבשאר כיוסי הכלים לא אסרו משום אהל כיון שאין איסור בעשיית אהל עראי שאינו לצל כשלא עשה את המחיצות, כאן מדובר בגיגית שהיא רחבה הרבה (רשב"א ור"ן שם בשם תוס' [ביצה לג, א]), שכיון שהמחיצות רחוקות זו מזו, הגג מצרף את המחיצות לחטיבה אחת ולשימוש אחד, ולפיכך כשעושה את הגג נחשב שעושה גם את המחיצות (חז"ם א"ח נב, ז). ויש אומרים, שאין האיסור כאן משום אהל, כי אם כן היה לגמ' לפרש מהו שיעור הרוחב לאסור, ועוד, שאם הוא משום אהל, אף כיוסי חצי הגיגית יאסר, אלא לעולם אין כלל איסור אהל בכיוסי כלי, וטעם האיסור הוא משום שנראה שבא לשמר, שכן דרכו בחול, אבל בחצי כובא אין דרכו בכחול ומותר (רשב"א וריטב"א בשם הראב"ד).

■ להלכה, חבית שהיא רחבה הרבה, אסור לכסות את פיה לגמרי בבגד, משום אהל, אלא יניח קצת מגולה, ודוקא כשיש חלל טפח בין הבגד ליין שבחבית, אבל אם אין חלל טפח מותר, שאין כאן אהל [כדעת רש"י ותוס'] [ש"ע א"ח שטו, יג, ומשנ"ב שם, מח]. ויש אומרים, שאין בכיוסי כלים משום אהל אף בכלי רחב, אלא האיסור הוא מפני שנראה כמשמר ומסנן את היין מהפסולת [דעת הראב"ד]. ונכון להחמיר כדעת השו"ע שהיא דעת הרבה ראשונים, ולכן אין לכסות גם חבית גדולה של מים [אף שהמים צלולים ואינם צריכים סינון ואינו נראה כמשמר כשמכסה אותה]. והנהיגים להקל בזה אין למחות בידם, שיש להם על מי לסמוך (משנ"ב שם, מט).

לֹא יִהְיֶה אֵינִישׁ צִנְיָתָא, אך אם אינו מהדק מותר, כי אז אינו נראה כמשמרת [ראה להלן בסמוך] (ר"ן על ה"ר"ף בשם הראב"ד). ויש שלא הזכיר שהאיסור הוא דוקא כשמהדק (טור א"ח ש"ט, יג, וכפי שדייק דבריו בביאה"ל שם).

מְשוּם דְּמִיחֵי פְּמִשְׁמָרְתָּא, אך אין זה משמרת ממש, מאחר שעוברים בה השמרים, אלא שמכל מקום כיון שיש קיסמים וטינופת שאינם עוברים בה, נראה כמשמרת (ר"ן על ה"ר"ף, אליה רבה ש"ט, כב ומחצית השקל שם, יד, בדעת רש"י, שמה שכתב 'שאיין לך מסנת גדולה מזו', היינו לגבי קיסמים וטינופת). ויש שכתב, שאף אם השמרים אינם עוברים דרך ה'צניינתא', אין בזה איסור מהתורה, כיון שאינה מיוחדת לכך (פמ"ג שם א"א יד). ■ להלכה, כלי שמריקים בו יין מהחבית, אסור לתת בפיו קשין וקיסמין בחזקה אפילו מערב שבת כדי לסנן את היין דרכם בשבת, משום שנראה כמשמרת [כפירוש הר"ן]. ומדובר ביין עכור קצת, שאם הוא יין צלול ומסננו רק מפני קיסמים דקים שבו, אף במשמרת ממש מותר [אמנם ראה לעיל (ד"ה נתון אדם) שיש חולקים בזה] (ש"ע שם, יג ומשנ"ב נ-ג).

■ להלכה, מותר לסנן יין ומים צלולים במשמרת (שו"ע א"ח ש"ט, ז), ויש מי שאוסר (דעת הרמב"ם בשו"ע שם), והלכה כדעת המתיר (משנ"ב שם, מא). ואפילו אם אינם צלולים לגמרי, מותר אם ראויים לשתיה כך לרוב בני אדם [ה"ר"ן והסמ"ג] (שם, לד-לה), ויש מחמירים שדוקא כשכולם יכולים לשתות כך [הב"ח] (שם, לד).

ועכורים לגמרי שאינם ראויים לשתיה כלל, אסור לסנן אפילו בסודרים. ובעכורים קצת ואפשר לשתותם כך, אלא שרוב האנשים מקפידים שלא לשתותם בלי סינון, אין איסור רק במשמרת, אבל בסודרים מותר (שו"ע שם, כביאור המשנ"ב שם, מו), אלא שיש חילוק בזה בין יין למים, שביין מותר אף אם הסודרים אינם עומדים לכך (שו"ע וביאה"ל שם), אבל במים, אם הסודרים אינם עומדים לכך, אסור אפילו אם המים צלולים, משום ליבון (שו"ע שם, ומשנ"ב שם, לו-לז), או משום שיכול לבוא לידי סחיטה (משנ"ב שם, בשם המג"א והגר"א). ובסודרים שעומדים לסינון, גם כשמסנן בהם מים אין חשש ליבון וסחיטה (משנ"ב שם). ויש שאוסר גם בסודרים אף בעכורים קצת, בין ביין בין במים (דעת הרמב"ם בשו"ע שם, כביאור המשנ"ב שם, מב), וטוב להחמיר בזה (משנ"ב שם).

טוֹרֵךְ אָדָם חֲבִית שֶׁל יַיִן וְכוּ' בֵּין הַגִּיטוֹת שָׁנוּ ■ וכך נפסק להלכה (שו"ע א"ח ש"ט, ז).

וּבְלֶבֶד שְׂלֵא יַעֲשֶׂה גּוּמָא שלא יעשה כעובדין דחול (רש"י בפי ראשון), ויבוא לשמר במשמרת (רמב"ם שבת כא, ז). פירוש אחר, שלא יבוא לידי סחיטה (רש"י בפי שני), שמתוך שמסנן כדרכו בחול, חששו שישכח שהוא שבת ויבוא לסחוט (שולחן שלמה שם, ל). ואף שביין אין משום מלבן, מכל מקום יש בזה משום מפרק, שסוחט את היין לתוך הכלי שמסנן לתוכו (ב"ח שם, ה, ובאר, שלפי הפי הראשון ברש"י, אין איסור מפרק אלא בסחיטת פירות). ■ להלכה, אסור לעשות גומא בסודר שמסנן בו יין, משום שינוי, שלא יעשה כעובדין דחול [כפי' ראשון ברש"י ו'כרמב"ם] (שו"ע שם, יב, ומשנ"ב שם, מו). ודוקא ביין שהוא עכור קצת, אבל ביין צלול שמוותר לסנן גם במשמרת [ראה לעיל], אף בסודר אין צריך שום שינוי (משנ"ב שם, מה). [ואין חוששים לפי' השני שהחשש הוא משום סחיטה, שלפי זה גם ביין צלול אסור (שולחן שלמה שם, ל)].

וּבְלֶבֶד שְׂלֵא יִגְבֶּיהַּ מִקְרַקְעֵיתוֹ שֶׁל כְּלֵי טַפַּח, משום עשיית אהל עראי, שחלל טפח הוא שיעור אהל (רבינו הנז"ל, רש"י, ורמב"ם שבת כב, לג, וכן מבואר בתוס' לעיל קלח, ב). ולפי זה גם בסודרין אסור להגביה טפח, אלא שנקטה הגמ' תנאי זה לגבי כפיפה, לפי שבסודרין יש תנאי נוסף שלא יעשה גומא, שזה לא שייך בכפיפה (ריטב"א). ויש שכתב, שבסודרין הדרך היא לפרוס אותם בשיפוע שאין בגגו טפח, ולפיכך אין בהם משום אהל (חי' המיוחסים לר"ן בשם הרא"ה). ויש אומרים, שגם בכפיפה אין בכך משום עשיית אהל [כיון שאינו עסוק בכך אלא במלאכתו (ריטב"א), או משום שאין הכלי רחב הרבה, וכמבואר להלן בסמוך (מג"א ש"ט, יג)], אלא תנאי זה הוא משום שינוי, להיכר שלא יעשה כדרך שעושה בחול, ובסודרין השינוי הוא בכך שאינו עושה גומא (רשב"א וחי' הר"ן בשם רבינו יונה).

■ להלכה, יזהר שלא יגביה הכפיפה משולי הכלי טפח, משום שינוי [כדעת רבינו יונה] (שו"ע שם, יב). ולפי זה כשמסנן בה מים ויין צלולים, מותר להגביה הכפיפה טפח ויותר, כיון שמוותר לסננם